

U S T

Umhverfisstofnun

Environment and Food Agency of Iceland

Suðurlandsbraut 24
IS-108 Reykjavík, Iceland

☎ (+354) 591 2000

Fax (+354) 591 2010

umhverfisstofnun@ust.is

www.umhverfisstofnun.is

Teikn á lofti ehf
Fanney Sigrún Ingadóttir
Skipagötu 12
Pósthólf 170
602 Akureyri

Reykjavík, 11. júlí 2007
Tilvísun: UST20070400090/sf

Tillaga að aðalskipulagi Vopnafjarðar 2006-2026

Vísað er til erindis Teikna á lofti, sem dagsett er 28. mars sl. og barst Umhverfisstofnun þann 17. apríl sl., þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um tillögu að aðalskipulagi Vopnafjarðarhrepps 2006-2026.

Umhverfisstofnun telur að skipulagstillagan sé að mörgu leyti vel unnin en vill koma eftirfarandi athugasemdum og ábendingum á framfæri.

Samráð

Í greinargerð með aðalskipulagstillögunni segir m.a.:

„Samráð verður haft við Umhverfisstofnun við gerð skipulagsáætlana á náttúruverndarsvæðum, sbr. gr. 4.19 í skipulagsreglugerð og ákvæði laga um náttúruvernd, mengunarvarnir og reglugerðar um vatn og fráveitur nr. 796/1999 og 798/1999.“

Umhverfisstofnun vekur athygli á að heiti framangreindra reglugerða er ekki rétt í greinargerðinni. Vísá ætti til reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ. Reglugerðirnar hafa stoð í lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir.

Náttúruminjar

Í greinargerð með aðalskipulaginu er vísað til þess að meðal landsvæða sem eru á náttúruminjasrá Umhverfisstofnunar sem „aðrar náttúruminjar“ eru Nýps- og Skógarlón og umhverfi. Í upptalningu þar á eftir eru síðan talin upp þau þrjú svæði innan sveitarfélagsins sem eru á náttúruminjasrá. Umhverfisstofnun telur að orðalag greinargerðarinnar geti valdið misskilningi þar sem um er að ræða þrjú aðskilin svæði en ekki eingöngu Nýps- og Skógarlón og umhverfi þeirra.

Í greinargerð með aðalskipulagstillögunni segir m.a.:

„Skv. 37. og 38. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd skal leita umsagnar Umhverfisstofnunar áður en ráðist er í framkvæmdir sem spillt geta svæðum á náttúruminjasrá og svæða sem innihalda hugsanlegar jarðmyndanir og vistkerfi sem njóta

sérstakrar verndar.”

Þrátt fyrir að ekki séu friðlýst svæði innan skipulagssvæðisins telur Umhverfisstofnun rétt að fram komi í greinargerð að leyfi stofnunarinnar þurfi til framkvæmda þar sem hætta er á að spillt verði friðlýstum náttúruminum. Þá telur stofnunin rétt að tilgreint verði hvaða jarðmyndanir og vistkerfi falla undir 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Í greinargerð með aðalskipulagstillögunni er ekki sérstök umfjöllun um þær jarðmyndanir og vistkerfi innan sveitarfélagsins sem falla undir 37. gr. laga um náttúruvernd. Ef ekki liggur fyrir úttekt á þeim jarðmyndunum og vistkerfum sem njóta sérstakrar verndar skv. 37 gr. fyrrgreindra laga verður að setja þann fyrirvara í aðalskipulagi að leita skuli umsagnar Umhverfisstofnunar um framkvæmdir þegar hætta er á að slíkum jarðmyndunum og vistkerfum verði raskað, þrátt fyrir að aðalskipulagið sé samþykkt eftir gildistöku laganna og umsögn skv. 33. gr. laga um náttúruvernd liggja fyrir.

Hverfisvernd

Samkvæmt skipulagsreglugerð nr. 400/1998 er í skipulagsáætlunum hægt að skilgreina svæði sem njóta eiga hverfisverndar. Um hverfisverndarsvæði gilda sérstök ákvæði í skipulagsáætlunum sem sveitarstjórnir hafa sett og kveða á um verndun sérkenna eldri byggðar eða annarra menningarsögulegra minja, s.s. einstakra bygginga, mannvirkja eða húsapyrpinga, náttúruminja eða trjágróðurs sem æskilegt er talið að vernda vegna sögulegs, náttúrulegs eða menningarlegs gildis, án þess að um lögformlega friðun sé að ræða. Í tillögu að aðalskipulagi Vopnafjarðar 2006-2026 eru engin svæði skilgreind sem hverfisverndarsvæði. Umhverfisstofnun hvetur til þess að skoðað verði hvort ekki sé ástæða til að skilgreina einhver svæði innan sveitarfélagsins sem hverfisverndarsvæði. Í því sambandi má benda á að svæði geta haft svæðisbundið verndargildi þrátt fyrir að þau séu ekki á náttúruminjaskrá og eins gætu jarðmyndanir eða vistkerfi sem njóta verndar skv. 37. gr. laga um náttúruvernd verið skilgreind sem hverfisverndarsvæði. Slík verndun væri í samræmi við það meginmarkmið Vopnafjarðarhrepps að vernda menningar- og náttúruminjar og sérkenni sveitarfélagsins, sbr. umfjöllun í kafla 1.2.6 í greinargerð með aðalskipulagstillögunni.

Skógrækt

Í umfjöllun um landbúnað í greinargerð með aðalskipulagstillögunni kemur fram að lagt er til að hafinn verði undirbúningur að þátttöku í Austurlandsskógaverkefni. Einnig kemur fram að töluverð skógrækt hafi átt sér stað í þéttbýlinu. Stefnt er að því að halda áfram á sömu braut og áður og planta trjágróðri markvisst í samvinnu við skógræktarfélag og Austurlandsskóga af skynsemi og á náttúrulegum forsendum.

Umhverfisstofnun hefur í umsögnum um aðalskiplagstillögur bent á mikilvægi þess að í aðalskipulagi sé gerð grein fyrir þeim svæðum sem ætluð eru undir skógrækt í samræmi við kafla 4.14.2 í skipulagsreglugerð nr. 400/1998 þar sem segir að sérstaklega skuli gera grein fyrir ræktuðum svæðum, uppgræðslusvæðum og skógræktarsvæðum innan landbúnaðarsvæða. Ef skógræktarsvæði eru ekki afmörkuð sérstaklega á aðalskipulagsuppdrætti telur Umhverfisstofnun nauðsynlegt að núverandi og fyrirhuguð skógræktarsvæði séu sýnd á sérstöku þemakorti með aðalskipulaginu. Þannig fæst yfirsýn yfir stöðu skógræktar í sveitarfélaginu.

Í umfjöllun um skógrækt í kafla 3.3.12.2 eru tilgreind ákveðin atriði sem gæta skal að við útplöntun. Umhverfisstofnun telur nauðsynlegt að þar komi einnig fram að skv. 10. gr. reglugerðar nr. 583/2000 um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda er öll ræktun útlendra tegunda hér á landi óheimil á friðlýstum svæðum, á jarðmyndunum og

vistkerfum er njóta sérstakrar verndar og alls staðar ofan 500 metra hæðar yfir sjó. Auk þessa bendir Umhverfisstofnun á að í stefnumörkun íslenskra stjórnvalda til sjálfbærrar þróunar til ársins 2020 (*Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi*) er það eitt skilgreindra markmiða að forðast verði eins og kostur er að skerða frekar votlendi, birkiskóga og önnur lykilvistkerfi Íslands.

Umhverfisstofnun vekur einnig athygli á að samkvæmt lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum er nýræktun skóga á 200 ha svæði eða stærra eða á verndarsvæðum og ruðningur á náttúrulegum skógi framkvæmd sem kann að vera háð mati á umhverfisáhrifum.

Skilgreining vatnsgæða og flokkun vatns

Samkvæmt IV. kafla reglugerðar nr. 796/1999 m.s.br. um varnir gegn mengun vatns skulu heilbrigðisnefndir flokka yfirborðsvatn og grunnvatn, í samræmi við 9. og 10. gr. reglugerðarinnar og skulu á skipulagsupprætti aðalskipulags koma fram langtímamarkmið. Í greinargerð með tillögu að aðalskipulagi Vopnafjarðar kemur fram að gerði verði tímasett áætlun um langtímamarkmið fyrir vatn í samstarfi við Heilbrigðiseftirlit Austurlands. Umhverfisstofnun vekur athygli á að samkvæmt ákvæði til bráðabirgða í reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns átti flokkun vatns í samræmi við 8. gr., sbr. 9. og 10. gr. reglugerðarinnar, að vera lokið innan 4 ára frá gildistöku reglugerðarinnar, þ.e. fyrir 1. nóvember 2003. Flokkun vatns skv. ákvæðum reglugerðarinnar ætti því nú þegar að vera lokið í öllum sveitarfélögum. Hafi slík flokkun þó ekki farið fram telur Umhverfisstofnun nauðsynlegt að í aðalskipulagi séu sett fram tímasett markmið varðandi það hvernig ákvæði reglugerðarinnar um flokkun vatns verði uppfyllt.

Samkvæmt aðalskipulaginu er stefnt að verndun vatnsgæða strandlengjunnar í botni Vopnafjarðar á skipulagstímabilinu í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns og sbr. fylgiskjal 2 með reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp. Þá segir undir mynd 29 í greinargerðinni: „Strandsvæði í botni Vopnafjarðar sem uppfyllir umhverfismörk fyrir útivistarsvæði sbr. fylgiskjal 2 með reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp.”

Umhverfisstofnun telur að skýrar mætti koma fram í greinargerðinni hvert sé ástand strandlengjunnar nú í dag og í hverju langtímamarkmið um verndun strandlengjunnar felast, þ.e. hvort hún uppfylli nú þegar ákvæði fyrrgreindra reglugerða og að markmið verndunar felist í því að viðhalda þeim gæðum eða hvort fyrrsýjanlegt er að grípa þurfi til einhverra aðgerða.

Efnistaka

Í umfjöllun um efnistöku í greinargerð með aðalskipulaginu eru taldar upp nokkrar námur sem nú þegar eru í notkun (sjá bls. 63 í greinargerð). Umhverfisstofnun telur mikilvægt að mörkuð sé skýr stefna í efnistökmálum við gerð aðalskipulags. Að mati stofnunarinnar er gerð heildaráætlunar um núverandi og fyrirhuguð námusvæði, sbr. skipulagsreglugerð nr. 400/1998, mikilvægur hluti af aðalskipulagsgerð. Í aðalskipulagi skal gera grein fyrir staðsetningu og stærð efnistökusvæða og fjalla um efnistöku í samræmi við lög nr. 44/1999 um náttúruvernd. Einnig þarf að marka á sem nákvæmastan hátt fyrir útlínum efnistökusvæða á skipulagsupprætti. Með hliðsjón af framansögðu telur Umhverfisstofnun brýnt að í aðalskipulaginu verði mörkuð stefna um það hvar taka eigi efni í sveitarfélaginu á skipulagstímabilinu og hvaða námum eigi að ganga frá.

Umhverfisstofnun telur að fyrir þær efnisnámur sem sýndar eru á aðalskipulagsupprætti og

taldar eru upp í greinargerð eigi að koma fram upplýsingar um stærð efnistökusvæða og áætlað magn efnis.

Umhverfisstofnun veur athygli á nýju ákvæði í lögum nr. 44/1999 um náttúruvernd, þ.e. ákvæði IV til bráðabirgða. Samkvæmt því er eftir 1. júlí 2008 efnistaka sem ákveðin atriði eiga við um óheimil nema að fengnu framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 á þeim svæðum þar sem efnistaka á landi og af eða úr hafsbotni innan netlaga var hafin fyrir 1. júlí 1999. Ákvæðið hefur það jafnframt í för með sér að ákveðnar námur geta verið háðar mati á umhverfisáhrifum eða verið tilkynningarskyldar til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu. Umhverfisstofnun telur að í greinargerð með aðalskipulaginu eigi að koma fram hvort þetta ákvæði eigi við um einhverjar námur innan sveitarfélagsins. Þá skal eftir 1. júlí 2012 samkvæmt fyrrgreindu bráðabirgðaákvæði afla framkvæmdaleyfis fyrir allri efnistöku á svæðum þar sem efnistaka var hafin fyrir 1. júlí 1999 í samræmi við ákvæði VI. kafla laga um náttúruvernd.

Í greinargerð er fjallað um langtímaáætlun Vegagerðarinnar fyrir frágang eldri efnistökusvæða. Er þar m.a. vísað til þess hver sé fjöldi náma sem skráður er í námukerfi Vegagerðarinnar, hve margar námur séu ófrágengnar og hvað Vegagerðin beri ábyrgð á mörgum námum. Þá kemur fram að staðsetningu náma megi sjá á sveitarfélagsuppdrætti. Þar sem eingöngu nokkrar námur sem eru í notkun eru sýndar á skipulagsuppdrættinum telur Umhverfisstofnun að sú setning eigi vart rétt á sér í þessu samhengi. Þá telur Umhverfisstofnun að í texta vanti tilvísun í töflu 19.

Umhverfisstofnun veur athygli á að leyfi Landbúnaðarstofnunar þarf fyrir efnistöku sem getur haft áhrif á lífríki í ám og vötnum. Þá veita heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga starfsleyfi fyrir vinnslu jarðefna, sbr. reglugerð nr. 785/1999, m.s.br., um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun, en það kemur ekki fram í greinargerð aðalskipulagsins.

Í greinargerð með aðalskipulagstillögunni er umfjöllun um það hvenær efnistaka fellur undir ákvæði laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Umhverfisstofnun veur athygli á að sá texti er ekki í samræmi við ákvæði laganna, sbr. 2. viðauka laga nr. 106/2000. Þá telur stofnunin rétt að gerður verði greinarmunur á matsskyldum og tilkynningarskyldum framkvæmdum, þ.e. hvort efnistaka fellur undir 1. eða 2. viðauka fyrrgreindra laga.

Íbúðarbyggð

Samkvæmt aðalskipulaginu er gert ráð fyrir nýju íbúðarsvæði norðan við núverandi byggð á Kolbeinstanga. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að við afmörkun svæðisins verði þess gætt að ekki verði raskað votlendissvæðum sem þar eru, sbr. greinargerð Náttúrustofu Austurlands, *Gróðurfar, dýralíf og verndargildi á vegarstæðum í Hofárdal og Vesturárdal*, sem unnin var í tengslum við mat á umhverfisáhrifum Norðausturvegar til Vopnafjarðar (sjá einnig teikningahefti með frummatsskýrslu). Mýrar og flóar, 3 ha að stærð eða stærri, njóta sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er. Þá er í stefnumörkun íslenskra stjórnvalda til sjálfbærrar þróunar til ársins 2020 (*Velferð til framtíðar: Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi*) lögð áhersla á verndun votlendis og endurheimt þess.

Athafnasvæði

Samkvæmt skipulagstillögunni er gert ráð fyrir athafnasvæði ofan við hafnarsvæðið og við Innri-Garð. Umhverfisstofnun telur æskilegt að athafnasvæði verði ekki skilgreint þannig að

Það nái alveg niður að ströndinni heldur verði skilið eftir land meðfram ströndinni sem verði hluti af opnu svæði til sérstakra nota á Kolbeinstanga. Hafa ber í huga að heilleg strönd er náttúruverðmæti og því æskilegt að halda ströndinni eins óraskaðri og hægt er og tryggja gott aðgengi almenning, ekki síst í nágrenni við þéttbýli.

Hafnarsvæði

Samkvæmt aðalskipulagstillögunni eru gert ráð fyrir miklum landfyllingum á hafnarsvæðinu, sbr. bls. 79 í greinargerð. Samkvæmt kafla 1.2.11 falla landfyllingarnar undir ákvæði laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Umhverfisstofnun telur rétt að fram komi í greinargerð hvert umfang (stærð) landfyllinganna er.

Samgöngur

Samkvæmt aðalskipulaginu er gert ráð fyrir nýrri stofnbraut í gegnum þéttbýlið og einnig er gert ráð fyrir vegtengingu að norðan að hringtorgi við enda Hafnarbyggðar. Umhverfisstofnun telur að staðsetning nýrrar vegtengingar eigi að miðast við að votlendi norðan við byggðina verði ekki raskað, sbr. greinargerð Náttúrustofu Austurlands, *Gróðurfar, dýralíf og verndargildi á vegarstæðum í Hofárdal og Vesturárdal*, sem unnin var í tengslum við mat á umhverfisáhrifum Norðausturvegar til Vopnafjarðar (sjá einnig teikningahefti með frummatsskýrslu).

Umhverfisstofnun telur að ekki eigi að gera ráð fyrir nýrri vegtengingu um Hofsháls vegna mikillar röskunar á votlendi sem sú vegtenging hefur í för með sér. Stofnunin vekur athygli á að samkvæmt aðalskipulaginu virðist ekki vera gert ráð fyrir vegi alla leið að útssýnisstað á Burstarfelli.

Úrgangur

Í greinargerð aðalskipulagsins kemur fram að sorphaugar séu vestan við þéttbýlið á Kolbeinstanga. Einnig kemur fram að gert sé ráð fyrir að Vopnafjarðarhreppur fari í samstarf um sorpsamlag með nágrannasveitarfélögunum á skipulagstímabilinu. Samkvæmt landsáætlun um meðhöndlun úrgangs 2004-2016 í samræmi við lög nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs, skulu sveitarstjórnir semja og staðfesta svæðisáætlun sem byggist á markmiðum landsáætlunar og skal þar tiltekið með hvaða hætti sveitarfélagið hyggst ná þeim markmiðum. Svæðisbundinni áætlanagerð átti að vera lokið fyrir 1. apríl 2005. Umhverfisstofnun telur rétt að fram komi í greinargerð aðalskipulagsins hvernig þeirri vinnu fram vindur hjá sveitarfélaginu.

Fráveita

Í kafla 3.3.16.5 er umfjöllun um skólþ og fráveitu. Í þeim kafla mætti vísa til 20. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ en samkvæmt henni skulu sveitarstjórnir gera tillögur að skilgreiningu viðtaka þar sem það á við og skal hæfni viðtaka til að taka við og eyða skólþi metin skv. skilgreiningu í fylgiskjali 2 með reglugerðinni, sjá einnig 21. og 23. gr. reglugerðarinnar. Umhverfisstofnun hefur í umsögnum sínum um aðalskipulagstillögur hvatt til þess að viðkomandi sveitarfélög setji sér tímasett markmið hvað varðar mat á viðtaka fráveitu.

Hávaði

Í nóvember 2005 tók gildi reglugerð nr. 1000/2005 um kortlagningu hávaða og aðgerðaáætlanir. Samkvæmt 4. gr. reglugerðarinnar skal kortleggja hávaða á þéttbýlissvæðum, við stóra vegi og stóra flugvelli við þær aðstæður sem tilgreindar eru í

viðauka VI í reglugerðinni og meta hve margir verða fyrir áhrifum af völdum hans. Við gerð skipulagsáætlana skal sveitarstjórn hafa hliðsjón af niðurstöðum hávaðakortlagningar, sbr. 9. gr. fyrrgreindrar reglugerðar. Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða skal gerð hávaðakorta fyrir vegi þar sem umferð er meiri en sex milljónir ökutækja á ári lokið eigi síðar en 30. júní 2007 og fyrir vegi þar sem umferð er meiri en þrjár milljónir ökutækja á ári eigi síðar en 30. júní 2012. Einnig skal gerð hávaðakorta fyrir þéttbýlissvæði lokið eigi síðar en 30. júní 2012. Umhverfisstofnun telur því nauðsynlegt að í aðalskipulagstillögunni verði fjallað um umferðartölur um helstu þjóðvegi í sveitarfélaginu og birtar verði spár um umferð á gildistíma skipulagsins og út frá þeim lagt mat á hljóðstig í nágrenni þeirra. Að öðrum kosti er ekki hægt að meta hvort ákvæði fyrrgreindrar reglugerðar geti átt við um vegi innan sveitarfélagsins á gildistíma skipulagsins. Umhverfisstofnun bendir jafnframt á að samkvæmt gr. 3.2. í skipulagsreglugerð nr. 400/1998 skal við skipulagsgerð höfð hliðsjón af loftgæðarannsóknum og hávaðamælingum framkvæmdum samkvæmt ákvæðum mengunarvarnareglugerðar og álitum viðkomandi heilbrigðisnefndar og Hollustuverndar ríkisins [nú Umhverfisstofnun]. Samkvæmt 10. gr. reglugerðar nr. 933/1999 um hávaða skulu skipulagsyfirvöld hafa hliðsjón af niðurstöðum hávaðamælinga og útreikninga við gerð svæðis-, aðal- og deiliskipulags.

Þéttbýlisuppdráttur

Umhverfisstofnun vekur athygli á að á þéttbýlisuppdrátt virðist vanta landbúnaðarsvæði í skýringar.

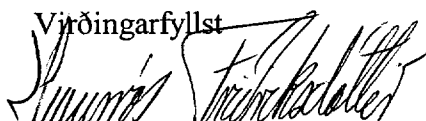
Umhverfismat áætlana

Umhverfisstofnun vekur athygli á að um umhverfismat aðalskipulagsáætlunar gilda ákvæði laga nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana. Samkvæmt 5. gr. laganna skal sá sem ábyrgð ber á áætlanagerð vinna umhverfisskýrslu þar sem gerð er grein fyrir mati á áhrifum áætlunar á umhverfið.

Mat á umhverfisáhrifum / fyrirvari

Umhverfisstofnun áskilur sér rétt til að gera athugasemdir við þær framkvæmdir sem aðalskipulagstillagan gerir ráð fyrir og falla undir ákvæði laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum á síðari stigum. Jafnframt áskilur stofnunin sér rétt til frekari athugasemda við skipulagstillöguna við auglýsingu hennar.

Viðingarfyllst

Sigurrós Friðriksdóttir
lagstjóri

Helgi Jónsson
forstöðumaður

Afrit: Skipulagsstofnun.